

STANISŁAW DRZAŹDŹYŃSKI.

Słowiańskie nazwy miejscowości na Śląsku pruskim *).

III. Powiat Kozielski.

Źródła.

Bueschings Magazin, XIII. Teil. Topographie von Schlesien 1779.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, wyd. Boczka.

Codex diplomaticus Silesiae, szczególnie zaś tomu VII. część pierwsza i druga p. t. Regesten zur schlesischen Geschichte, wyd. Gruenhagen.

Damroth, Die aelteren Ortsnamen Schlesiens, Bytom 1896.

Foerstemann, Altdeutsches Namenbuch, Bonn 1900.

Knie i Melcher, Geographische Beschreibung von Schlesien und der Grafschaft Glatz, Wrocław 1825—1831.

Miklosich, Die Bildung der slavischen Personennamen, Wiedeń 1866.

Miklosich, Die Bildung der Ortsnamen aus Personennamen im Slavischen, Wiedeń 1864.

Miklosich, Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen, I. Wiedeń 1872; II. Wiedeń 1874.

*) Ob. I Powiat Głubczycki, Wisła, X. str. 630—642 i XI. str. 119—133; II. Powiat Raciborski, Wisła, XIX. str. 337—364 i 497—523.

Miklosich, Etymologisches Woerterbuch der slavischen Sprachen. Wiedeń 1886.

Nehring, Schlesische Ortsnamen auf -witz (-itz). Wrocław 1885.

Pott, Die Personen- und Familiennamen, Lipsk 1833.

Regesta Bohemiae et Moraviae, wyd. Erbena.

Triest, Topographisches Handbuch von Oberschlesien, Wrocław 1865.

Weinhold, Zur Entwicklungsgeschichte der Ortsnamen im deutschen Schlesien, Wrocław 1887.

Weltzel, Geschichte der Stadt, Herrschaft und Festung Cosel, Berlin 1866.

Wojciechowski, Chrobacya, Kraków 1873.

1. *Alt-Cosel*, 1335 Antiqua Cosla (ecclesia de A. C.), 1400, 1418 Antiqua Cossla, 1441 in dem Dorfe und Gute Alden Kozil im Slaventischen Gebiet, 1447 Antiquum Cosla, po polsku *Stare Koźle*. Objasnienie drugiego wyrazu ob. niżej pod nazwą miasta Cosel. Przymiotnik „*Stare*“ w późniejszych czasach dodano dla odróżnienia tej miejscowości od później powstałej osady Koźla.

2. *Altvorwerk*, polska nazwa *Stary Folwark* jest dosłownem tłumaczeniem niemieckiej nazwy miejscowości.

3. *Amalienhof*, po polsku *Malchow*, przyswojone w uścich ludu z niemieckiego brzmienia miejscowości.

4. *Autischkau*, 1223 Cescovo, Cescouo, 1228 Usecowiz, 1295 Vcscou, Ucscov, 1339 Vczeschow, Vcscow, 1358 Vczescav, Vcscav, Wcscav, Wescav, 1400 Uczeskaw, Vczeskaw, 1418 Utzeskaw, 1447 Uczeschkaw, 1532 Utiescowy, 1679 Ucziskow, 1775 Aulischkau, 1782 Ucziskowiz, Ucziskowa, po polsku *Ucieszków*, *Uciszków*, także *Ucieszki*, *Uciszki*, utworzone jest jako przymiotnik dzierżawczy od imienia osobowego *Ucieh*, po czesku *Utjeh*, i to w formie zdrobniałej, które odnieść należy do słowiańskiej osnowy *tjeha*, consolatio, Trost, Freude, skąd także pochodzą nasze rzeczowniki *pociecha*, *uciecha*. Por. imiona osobowe: serbsk. *Utjeh*, Tiesza, Utjeszen, Utjeszenovicz; czesk. *Tjeh*, *Utjeh*, *Uteh*, *Vteh* (Reg.), *Utjeszny*, *Tjesz*, *Tjeha* (imię żeńskie), *Tjesza*, (imię żeńskie), *Tjeszek*, *Tjeszik*; polsk. *Ciechan*, *Ciechosław*, *Cechoslaus*, *Zechoslaus*, *Teslavus* (Reg.), *Czesław*;

nazwy miejscowości: czesk. Tjeszin, Tjeszice, *Utjeszice*, Tjeszov, Tjeszovice, *Utjehov*, *Utjeszov*, *Tjeszkovice*, *Utjehovice*, *Utjehoviczky*, *Utjeszenice*, *Utjeszovice*, *Utjeszenovice*; polsk. Ciechów, Ciechowice, *Cieszyn*, po niemiecku Teschen, Cieszanów, Cieszanowice, Cieszećin, *Cieszkowo*, *Cieszkowski* (imię rodzinne). Ob. także objaśnienia, podane do nazwy miejscowości Auchwitz (po polsku Uciechowice, po czesku Utjehovice) w powiecie Głubczyckim, Wisła, X str. 637, i do Schichowitz (po polsku Czechowice, Ciechowice) w powiecie Raciborskim, Wisła, XIX. str. 511.

5. *Banatky*, po polsku *Banatki*, wołę, mimo wielkiej powagi sławisty Miklosicha, nie wywodzić od zaginionego zresztą w językach słowiańskich pierwiastku *ben*, zabić, occidere, toeten, lecz nazwę tę raczej uważać jako formę zdrobniałą, w gwarze ludowej bardzo ulubioną, utworzoną od męzkiego imienia osobowego *Benedictus*, a może też i od imienia *Fabianus*. Por. nazwy na ziemiach słowiańskich często spotykane, a mianowicie imiona osobowe: czesk. *Benata*, *Bonata*, *Benada*, *Boneda*, *Bonec*; polsk. *Benanta* (Reg. Brandenb. 1268), *Beneda*, *Bienieda*, *Bianasz*, *Bieniasz*; *Bienicki*, *Bieniecki* (imiona rodzinne); miana miejscowości: czesk. *Benetice*, *Benatky*, *Bonatice*, *Bonietice*, *Benecko*; na Śląsku: polsk. *Banatki* w powiecie Wielkostrzeleckim. Ob. także objaśnienia, podane do nazw miejscowości Beneschau i Binkowitz w powiecie Raciborskim, Wisła, XIX. str. 339 i 340.

6. *Belk*, po polsku *Bełk*, imię własne, pochodzi od imienia pospolitego *bełk*, *bełch*, w formie zdrobniałej *bełko*, *bełcak*, *bełczak*, w polskich narzeczach według rozmaitych okolic przybiera także odmienne, chociaż zawsze pokrewne znaczenie „topiel, głębia, wir wodny, odmęt, bagno, bagnisty stawek”. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: *Nieder-Belk*, *Ober-Belk*, w powiecie Rybnickim, 1480 aput *Beleonem* (pomyłone oczywiście zamiast *Belconem*), 1775 *nieder Belck*, *ober Belck*, *Belkau* w powiecie Średzkim, *Belkau* w powiecie Wołowskim. Stosownie do tego wyvodu nie upieram się też przy objaśnieniu nazwy miejscowości *Zabelkau* w powiecie Raciborskim (ob. Wisła. XIX. str. 520 i nast.), którą na podstawie form przechowanych w młodszych dokumentach (1486 *Zabikow*, 1492 *Zabkow*), wywodziłem od słowiańskiego imienia pospolitego *žaba*, rana, *Frosch*, w formie jego zdrobniałej *žabka*, ranula, *ranunculus*,

kleiner Frosch. A zatem miano *Zabelkau*, 1373 Sabulkow in polonico et in vulgo heuschurgersdorf, 1428 Zabilkow, Zabillkuow, 1482 Zabyllkuow, 1521 Zawelkow, po polsku *Zabełków*, objaśniam teraz jako wyraz złożony, z przyimka *za*, post, trans, hinter, jenseits, i z wymienionego powyżej gwarowego imienia pospolitego, w znaczeniu „za głębią, za bagnem leżąca miejscowość“. Taki właśnie sposób tworzenia nazw miejscowości za pomocą przyimka *za* znachodzimy w językach słowiańskich bardzo często. Por. objaśnienia; podane do nazwy wsi Zabrzeż w powiecie Raciborskim (Wisła, XIX. str. 521 i nast.), do których dołączam jeszcze jako dalsze twory analogiczne: Zaborowo, Zaborze, (bór, Wald), *Zabród*, *Zabrodzie*, (bród, Furt), *Zarzeczce* (rzeka, Fluss), *Zawodzie* (woda, Wasser), *Zajezerze* (przedmieście Gnieźnieńskie; jezioro, See), *Zabłocie* (błoto, Bruch, Sumpf); *Zablacz* na Śląsku austriackim, po polsku *Zabłocie*; *Sablath* w powiecie Średzkim, po polsku *Zabłoto*: *Sabagne* w powiecie Kluczborskim, po polsku *Zabagnie* (bagnó, Sumpf, Moor).

7. *Biadatz*, 1782 Biadatsch, po polsku *Biadacz*, *Biadaczów*, wywieść należy od imienia osobowego *Biadak*, *Biadacz*, utworzonego z osnowy słowiańskiej *bidje*, do której należą: serbsk. bijeda, oszczerstwo, Verleumdung; bułgarsk. bjeda, nieszczęście, Unglück; czesk. bida, bjeda, nędza, bieda, Elend, obida, niesprawiedliwość, krzywda, Unrecht; małorusk. bida, obyda, nędza, bieda, Elend; rosyjsk. obida, zabida, bieda, nędza, bieda, Elend; *polisk.* bieda, Elend, *biada!* wehe! biedny, *biedak*, arm, *biadać*, jammern; górno- i dolnołużyck. bjeda! wehe!; litewsk. bjeda, nędza, Not, abida, krzywda, Unrecht; łotewsk. bjeda, niedola, utrapienie, Ungemach. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: *Biadacz* w powiecie Lublinieckim i Opolskim, *Biadasch* w powiecie Kluczborskim, *Biadaczow* w powiecie Rybnickim, *Biadauschke*, *Peadauschke* w powiecie Milickim, *Gross-Klein-Biadauschke* w powiecie Trzebnickim, *Biadoszek* w powiecie Rybnickim, po niemiecku Beatenhof.

8. *Birawa*, 1308 Berawa, 1416, 1445 Beraw, 1825 Bierawa, po polsku również *Birawa*, wzięła swą nazwę od rzeki *Birawa*, w formie zdrobniającej także *Birawka* zwanej, nad którą też leży. Nazwa ta jest złożona, a mianowicie z pnia słowiańskiego *ber*, legere, rapere, sammeln, nehmen, rauben, porów. starosłowiańsk. berą, brati, w formie częstotliwej przedłużonej, słowieńsk.

bierati, birati, bułgarsk. bera, serbsk. berem, brati, czesk. beru, bráti, polsk. *brać*, *biore*, *zbiór*, Sammlung, *ubiór*, Anzug, *biernia*, Steuer, górnołużyck. bjeru, *brać*, dolnołużyck. bjeru, *braś*, małorusk. beru, braty, białorusk. beru, berci, — i z przyrostku *awa*, nadającego pierwotnie takim tworom, jak się zdaje, znaczenie przymiotnikowe. Por. nazwy miejscowości: serbsk. Beranje, Berkovci, Berkasovo, Berszici, *Berisava*; kroack. Beretnec; czesk. Berzice, Berzovice, Bernov, po niemiecku Bernau, Beranov, Beroun, Berky, Berzkovice; polsk. Bierzyno, Beryno (Reg.), Bernów, Bierzanów, *Berawa*, Braśław; miana osobowe: serbsk. Beroje, Berilo, Beriko, Berko, Berosz, Berivoj, Berislav; czesk. Beran, Berka, Berzisz, Pobraslav; polsk. Brazlavo dux Pannoniae (Monum. Germ.), Braśław, Zbrozlaus (Reg.), Zbrosław. Pod względem przyrostku *awa* por. następujące nazwy miejscowości: Czrnave, Krasava, Resava, Tmava, Vrtava; małorusk. Mchava, Tarnava, Żyrava; rosyjsk. Bobrava; czesk. Bjelava, Bobrava (strumyk), Dobrava, Chrastava, Jitrava, Ostrava, Svatava, Trnava, Vlkava, Zelenava; słoweńsk. Trnava; kroack. Joszava; słowack. Ilava, Kalava, Jelszava; polsk. Brzezawa, Kurzawa, Łakawa, Motława, Rudawa, Stobrawa, (strumyk), Żuławy.

9. *Bitschinitz*, 1531 Bitzinitza, 1775 Bytschinitz, 1782 Bytschiniz, Byczinica, 1825 Biczinic. po polsku *Byczynica*, objaśnić należy jako wyraz złożony z osnowy rzeczownika *byczyna*, miejsce rozplodowe dla buhai, stado wołów, Station für Zuchtstiere, Rinderherde, i z przyrostka *ica*. Imię pospolite (*byczyna*) pierwotnie przymiotnik rodzaju żeńskiego, pochodzi od rzeczownika *byk*, taurus, Stier, znanego we wszystkich językach słowiańskich. Por. nazwy miejscowości: małorusk. Bykov, Bykovci; na Śląsku: *Beikau* w powiecie Głogowskim i Milickim, po polsku *Bykowo*; Beigwitz w powiecie Niskim, 1480 Bycovicz, po polsku *Bykowice*; Bykowine w powiecie Katowickim, po polsku *Bykowina*; Baitzen w powiecie Zębówickim, 1293 Bycen, po polsku *Byczyn*; Pitschen w powiecie Strzegowskim, 1213 Pyshyn, po polsku *Byczyn*; Bitschin w powiecie Gliwickim. po polsku *Byczyna*; Pitschen w powiecie Kluczborskim, 1283 Bitzina, 1380 Bicina, po polsku *Byczyna*. Nadto por. nazwy miejscowości: słoweńsk. Bistriczica, Dobravica, Goriczica; chorwac. Dražica, Hruszvíca, Jelszica, Topliczica; serbsk. Banjica, Czervinica, Ribiczica (strumyk); małorusk. *Korovycza*, *Vo-*

łyca; czesk. *Doubravice*, *Hlohovczice*, *Jablkynice*, *Rzeczice*; polsk. *Cerekwica*, *Cirkwica*, *Dąbrowica*, *Kruszwica*; dolnołużyck. *Cerkwica*.

10. *Blazeowitz*, także *Blaschowitz*, 1305 (?) *Blasegowitz*, 1433 *Blassowicz*, *Plaschowicz*, 1437 *Blaziewicz*, 1447, 1487 z *Blazeowicz* (2 przyp.), 1492 *Blazejowitz*, z *Blazowicz* (przyp. 2-gi), 1775 *Blaziesowitz*, 1782 *Blazeowiz*, *Blazewiz*, 1825 *Błazeowice*, po polsku *Błazejowice*, utworzone od imienia osobowego *Błazej*, *Blazius*, z przyrostkiem rodowym odojcowskim *owice*, oznacza: rodzinę, potomków, posiadłość *Błazeja*. Por. takie same lub podobne nazwy na Śląsku: *Blaschwitz* w powiecie Gliwickim i *Blaschewitz* w powiecie Prudnickim, po polsku *Błazejowice*, *Blasewey* w powiecie Kłodzkim.

11. *Blechhammer*, w r. 1719 założona przez Adolfa Magnusa hr. Hoyma; polsk. *Blachownia* jest przetłumaczeniem nazwy niemieckiej. Wyraz sam, właściwie imię pospolite, powstał z polskiego rzeczownika *blacha*, brzmiącego także po małoprusku i białorusku *blacha*, po rosyjsku *bljacha*, po czesku i słowacku *plech*, po górnołuż. *blach*, a zapożyczonego przez Słowian zachodnich z języka niemieckiego. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: *Blachow* w powiecie Lublinieckim, *Blachotta* w powiecie Tarnowogórskim.

12. *Borek* jest formą zdrobniałą nazwy miejscowości *Bór*, oznaczającej jako imię pospolite w języku starosłowiańskim *borъ* (*borije* imię zbiorowe) i w słoweńskim *bor* — sosnę pospolitą, *pinus silvestris*, *Fichte*, w bułgarskim *jodłę*, *Tanne*, w chorw. *modrzew*, *larix*, *Laerche*, w serbskim *sosnę*, *świerk*, *Foehre*, *Kiefer*, w czeskim i *polskim las świerkowy*, *sosnowy*, w małoprus. *las iglasty*, albo ogólnie *las*, w rosyjsk. *las iglasty*, znaczy zatem dosłownie: *lasek świerkowy*, *sosnowy*, albo wogóle *lasek*. Por. nazwy miejscowości, które, od tegoż pierwiastku utworzone, bardzo licznie na ziemiach polskich się pojawiają: słoweńsk. *Borje*, *Borovak*, *Borovnica*, po niemiecku *Braunitzen*, w Karyntyi, *Franzdorf* w Styryi, *Borovlje*, po niemiecku *Ferlach*, *Foerlach*, *Farchern*, w Karyntyi, *Borcze*, po niemiecku *Foerk*, *Zucco di Bor*, na pograniczu Karyntyi; chorwackie *Borje*, *Borovo*, *Borovik*, *Borik*, *Borki*, *Borczec*, *Borkovec*, serbsk. *Bor*, *Borovo*, *Borovci*, *Bork*, *Borci*, *Borc*, *Borak*, *Boracz*, *Borkovo*, *Borkovac*; małoprusk. *Borove*, *Borovka*, *Borky*, *Podborje*, *Podborci*, *Zaborje*, *Borova Hora*; rosyjsk. *Bor*, *Bore*,

Borovikova, Borovici, *Borek*, *Borki*, *Borec*, Zabore; czesk. *Bor*, po niemiecku Haide, *Bory*, *Borové*, *Borová*, *Borovka*, Borovno, Borovná, Borovnik, Borovsko, *Borek*, po niemiecku *Burg*, *Wurken*, Franzdorf, Borczice, Borczany, Meziborzi, Podbor Podborzi, Podborzany, po niemiecku Podersam, Podborzanky, Zabor, Zaborna, Zaborov, Zaborzi, Borohradek; polsk. *Bór*, *Borek*, *Borki*, *Borków*, *Boreczek*, *Borów*, *Borówiec*, *Borowe*, *Borowa*, Borowica, Borowice, Borowna, Borowno, Borownica, Borój, Międzybórz, Nadbory, Podborze, Podbórz, Przedbórze, Zaborów, Zaborze, Białobór; górnośląz. *Borek*, po niemiecku *Burk*, *Burg*; dolnośląz. Bory, po niemiecku Bohre, *Bork*, po niemiecku *Borka*, Boryń, po niemiecku Bahren; na Śląsku *Kleinburg* w powiecie Wrocławskim, 1316 Borek bei Gaywitz, 1326 Borgk, polsk. *Borek*, Borkowitz w powiecie Niemodlińskim, polsk. Borkowice, *Borek*, Burkau w powiecie Głogowskim, polsk. *Borek*, Bork w powiecie Zielonogórskim, polsk. *Borek*, w powiatach Kluczborskim, Oleskim, Prudnickim, Borken w powiecie Oleśnickim, polsk. *Borek*, *Borrek*, w powiecie Opolskim, polsk. *Borek*, Grossburg w powiecie Strzelińskim, 1480 Bork, polsk. *Borek*, *Waeldchen* w powiecie Strzelińskim, 1321 Bork, polsk. *Borek*, Borkwitz w powiecie Oleskim, polsk. Borkowice, Bohren w powiecie Lubieńskim, 1454 Borrka, 1492 Borau, 1503 Boren, polsk. Borów, Borin w powiecie Pszczyńskim, polsk. *Borów*, Bohrau w powiecie Strzelińskim, 1202 Bor-nov, 1376 Borov, polsk. *Borów*, Krumpach w powiecie Trzebnickim, 1480 Borov sive Grunbach, polsk. *Borów*.

13. *Borislawitz*, 1267 (?) villa Borizlai, 1305 Borislavitz, 1480 z Borzeslavicz (przyp. 2-gi), 1501, 1513, z Borzislawicz (przyp. 2-gi), 1506 Boszyslawicz, 1531 Borzeslawice, 1659, 1775 Borzislawitz, 1782 Borzislawiz, 1832 Borzesławice, po polsk. *Borzysławice*, jest tworem rodowym, odojcowskim, powstałym z imienia osobowego *Borzislav*, *Borzysław*, oznaczającym rodzinę, potomków, posiadłość Borzysława. Imię to składa się z dwóch osnów słowiańskich: *bor*, walka, pugna, Kampf, i *sław*, imię, sława, nomen, gloria, Name, Ruhm, i oznacza „a pugnando nomen habens“, odpowiada więc dosłownie greckiemu imieniu osobowemu *Κλεόμαχος*. Por. imiona osobowe: serbsk. Borislav; czesk. Borzislav, Borizlau (Reg.), Borzislava (imię żeńskie), Borizlaua (imię żeńskie, Reg.); polsk. Borislaus (Reg.); nazwy miejscowości: czesk. *Borzislav*, *Borzislavice*;

polsk. *Borzystawiec, Borzystawice*. Zwyczajne objaśnienie tej nazwy, jakoby powstała z imienia osobowego Bohuslav, Bogusław, *Bożystaw*, jest mylne, już choćby ze względu na pisownię starodawnych autentyków, wykazującą stale charakterystyczną spółgłoskę *r* (rz).

14. *Brodek*, 1775 Brodeck, jest formą zdrobniąłą rzeczownika słowiańskiego *brod*, vadum, Furt, który rozwinął się z osnowy *bred*, vado, transire, waten; por. starosłowiańskie *bredą, bresti*; słoweńskie *bredem, bresti*; serbskie *brod, broditi*; czeskie *brzedu, brzisti, brzednouti*, w narzeczach *brydnuć*; słowackie *brdnuti*; *polskie bród, brodzić, brnąć*; małopruskie *brid, bresty*; rosyjskie *brod, bred, bresti*; górnołużyckie *brod*; rumuńskie *brod, brudine*; litewskie *bredu, bristi*; *brada, braditi*. Por. też nazwy miejscowości: słoweńskie *Brod, Brodi*; chorwack. *Brod, Brodac*; serbsk. *Brodar, Brodarevo, Brodnici, Tri Brodi*; małoprusk. *Brody, Bridok, Bezbrody, Meżybrid, Meżybrodz, Zabrid*; czesk. *Brod, Brody, Brodek, Brudek, Brodec, Brodce, Brodeczno, Brozany, Brodany* (po madziarsku *Brogyan*); *polsk. Bród, Brody, Bródek, Bródki, Zabrodź, Międzybrodź*; po górnołużycku *Zabrod*, po niemiecku *Sabrodt*; dolnołużyck. *Brody*, po niemiecku *Foerden, Furten, Pfoerten*; *Schabroda* (Cod. Pomer.), po niem. *Schaprode*; *Dolgenbrod* (Cod. Brandenb.); na Śląsku: *Brodek* w powiecie Rybnickim, *Herrnprotsch* w powiecie Wrocławskim, dawniej *Protsch nad Odrą*, po polsku *Bródź*; *Protsch nad rzeczką Wejdą* w powiecie Wrocławskim i Milickim, po polsku *Bródź*; *Brody* w powiecie Opolskim.

15. *Brzezetz*, 1416 Brzescie, Brzesczin, 1534 Brzeste, 1604 Brzeczcz, po polsku *Brześć, Brzeście*. wywodzi się od prasłowiańskiego *berstu*, brzmiącego po starosłowiańsku, słoweńsku, bułgarsku *brjest, ulmus, brzost, wiaz, Ulme, Ruester*, po serbsku *brijest*, po polsku *brzost*, po małoprusku *berest, ulmus effusa*, po rosyjsku *berest, ulmus campestris*, a w złożeniu z przyrostkiem *ije*, tworzącym imiona zbiorowe, oznacza „miejsce brzostami porośnięte”. Często i z zbyt wielką pewnością głoszone objaśnienia tej nazwy miejscowości, jakoby powstała z imion pospolitych *brzoza, baetuła alba, Birke, albo brzeg, ripa, Ufer*, mijają się zupełnie z prawdą. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Brjest* w Krainie i w Karyntyi, po niemiecku *Wrest, Wrist*; *Brstovec, Podbrest*; chorwack. *Brest, Brestje*,

Brestovec, *Brestik*, Bresztane; serbsk. *Brjest*, *Bres*, *Brist*, *Brjestije*, *Brestje*, *Bresće*, Brestovo, *Brjestovi*, Bristivica, Brestovik, Bresna, *Brjestnica*, Brjesnica, Bresnik, Bresno Polje; małorusk. *Berest*, *Berestek*, *Berestje*, *Bereste*, *Berestjany*, *Berestov*, *Berestovoje*, *Berestovec*, *Berestovka*, *Berestoveńka*, *Beresteczko*; rosyjsk. *Berestic*, *Berestovo*; czesk. *Brzest*, *Brzestek*, *Brzistje*, *Brzesztany*, *Brzisztany*; polsk. *Brześć*, *Brzeście*, *Brześciany*, *Brzostek*, Brzostowa Góra; nowogreck. *Βρεστόν*, *Βερεστιά*, w Tessalji, *Βρεσθένιτσα*, *Πρεστιανή* w Epirze, *Βρεσθενά* w Lakonii. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: Finkenstein w powiecie Opolskim, po polsku *Brzeście*, Brzest w powiecie pszczyńskim, po polsku *Brześć*.

16. *Brzozowa* jest prawidłowym tworem przymiotnikowym rodzaju żeńskiego od imienia pospolitego *brzoza*, *baetula alba*, *Birke*, i oznacza z uzupełnieniem bliżej go określającego rzeczownika odpowiedniego, jako to rola, włość, góra, który według ogólnego prawidła plemion słowiańskich zwyczajnie opuszczano, „rolę, włość, górę brzezina porośłą“. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: *Bresowie* w powiecie Kłodzkim, *Brzozow* w powiecie Pszczyńskim, *Proschau* w powiecie Namysłowskim, 1315 *Broszow*, *Proszow*, po polsku *Brzezowo*; na Śląsku austriackim: *Brzezówka*; ob. także objaśnienia, podane do nazw miejscowości *Brzesnitz* i *Brzezie* w powiecie Raciborskim, *Wiśła*, XIX. str. 343 i nast.

17. *Buda*, jest pierwotnie imieniem pospolitem *buda*, *Bude*, które Słowianie zachodni już wcześniej przyjęli z niemieckiego języka. Pokrewieństwo tego rzeczownika z starosłowiańskim pierwiastkiem *bud*, *czuć*, w znaczeniu przechodniem *budzić*, *vigilare*, *wachen*, jak to jeszcze w nowszych czasach twierdzono, należy jako nieprawdziwe odrzucić. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: *Bud*, *Bude* w powiecie Prudnickim, *Budi* w powiecie Pszczyńskim, po polsku *Budy*, *Budzisk* w powiecie Raciborskim, po polsku *Budziska*, *Schloss-Ottitz* w powiecie Raciborskim, po polsku *Budy*. Ob. także objaśnienia, podane do ostatnich dwóch nazw w powiecie Raciborskim, *Wiśła*, XIX. str. 444 i 512.

18. *Buttermilchhof*, 1782 B., także *Zerwotkow*, po polsku *Serwatków*, w ustach ludu *Serwotków*, jest właściwie jako dosłowne tłumaczenie nazwy niemieckiej tworem przymiotnikowym rodzaju męskiego od polskiego imienia pospolitego *ser-*

watka, także *syrowatka*, Molke, Buttermilch, którego postaci w innych językach są: w słoweńskim *sirootka*, *sirotev*, w bułgarsk. *surovatka*, w serbsk. *surutka*, w czeskim, małoprusk. i górnołużyck. *syrovatka*, w słowackim *servatka*, w dolnołużyck. *srovatka*, białorusk. *syrovodka*, w rosyjsk. *syvorodka*. Wszystkie te rzeczowniki, a między nimi i znacznie przekrecone, odnieść trzeba do przymiotnika, który w znaczeniu „sery, serowy, serzysty“ brzmiał kiedyś niezawodnie *syrovat*, polsk. *serowaty*. Por. nazwy miejscowości Mlekówka, Mlecewo, Mleczewo, Melkewnia, Mlekarnia w Prusach książęcych, utworzone od polskiego rzeczownika mleko, Milch.

19. *Chrost*, 1775 *Chrost*, 1782 *Chrurst*, 1865 *Chruste*, po polsku *Chróst*, *Chrósty*, jest właściwie imieniem pospolitem, w drugiej formie w liczbie mnogiej, pochodzi od prasłowiańskiego *chvorstъ*, w innych językach słowiańskich brzmi: w starosłowiańskim *chvrastъ*, sarmentum, Gebüsch, Eiche, w słoweńskim *chrast*, *quercus*, dąb, Eiche, w bułgarsk. *chrast*, *chraste* i *fraste* (Zweige), w serbskim *chrast*, w czesk. *chrast*, *chvrast*, w kaszubskim *chłost*, w górnołużyck. *khrost*, w małoprusk. *forrost*, *chvorostyna*, w białorusk. *chvorost*, *chrust*, w rosyjsk. *chvorost*. po polsku *chróst*, *Gesträuch*, *Gestrüpp*, *Dürres Reisig*: por. także madyarsk. *haraszt*, lasek dębowy, rumuńsk. *hrjest*, *krzaki*, *chróst*, *zarośla*, jako też starogórnoniemieck. *hurst*, *horst*, *gęstwina*, *chróst*, *lasek*, *rubus*, *silva*, *hris*, *gałąź*, *odrośl*, *Zweig*, *Reis*. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Hrast*, *Chrazt*, *Hrastek* w Krainie, *Hrastje* w Krainie i Styryi, *Hraszczce*, po niemiecku *Kratschach* w Karyntyi, *Hrastno*, *Hrastnik*, *Hrastov Dol* w Krainie; chorwack. *Hrastje*, *Hraszća*, *Hrastina*, *Hraszćina*, *Hrastoki*, *Hrastovec*, *Hraszćani*; serbsk. *Hrasno*, *Hrasttani*, *Raszćane*, *Hrastno Brdo*; małoprusk. *Chorościec*, *Chorostkiw*, *Chorosno*; rosyjsk. *Chvoroszczovka*; czesk. *Chrast*, *Chrastné*, *Chrastna*, *Chrastevo*, *Chrastava*, *Chrastavec*, *Chrastavice*, *Chrasztany*, po niemiecku *Kroschau*; *Hurasten* (dicit Cosmas urbem Vyszegrad olim ab arbustis traxisse nomen H.); polsk. *Chrosna*, *Chorościna*, *Chrostowiec*; górnołużyck. *Kuróst*, po niemiecku *Krostau*, *Khróstava*, po niem. *Krostau*; dolnołużyck. *Krost*, po niem. *Krosta*; nowogreck. *Φραστανά*, *Φρεαστανά* w Epirze; na Śląsku: Weissdorf w powiecie Niemodlińskim, po polsku *Chróścina*, 1239 *Chroschine* vulgariter *Wiganddorf*, 1337 *Crosćina*; *Kroschen* w powiecie Grotkowskim, po polsku

Chróścina, 1480 Croscina, Crestina; Kraschen w powiecie Górskim, po polsku *Chróścina*, 1375 Croscina; Kroitsch w powiecie Lignickim, po polsku *Chróścice*, 1414 Crotschicz; Chroustau w powiecie Opolskim, po polsku *Chróścina*; Chroszczuetz w powiecie Opolskim, po polsku *Chróścice*; Gross- i Kleinkrutschchen w pow. Trzebnickim, po polsku *Chróścina*, 1297 Croscyna, 1321 Kroszczina, 1480 Crosczina.

20. *Chudoba* jest pierwotnie także imieniem pospolitem, które, utworzone od pierwiastku słowiańskiego *chud*, parvus, vilis, klein, aermlich, schlecht, brzmi po starosłowiańsku *chudъ*, po słoweńsku serbsku *chud*, po czesku *chudy*, malus miser, macer, po białorusku *chud*, vilis, po małorusku *chudyj*, rzeczownik *chudoba*, po rosyjsku *chudoj*, po litewsku *kudas*, mager, po łotewsku *kuds*, *kods*, po polsku *chudy*, staropol. *chud*, mizer, macer, mager, elend, rzeczownik zaś *chudoba* znaczy: „b'eda, nędzota, marna posiadłość“, a także „rogaczna, bydło rogate“. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. Hudo w Krainie, po niemiecku Boesendorf, Hudi kraj w Karyntyi, po niemiecku Boesenort. Hudi Vrh w Krainie, po niemiecku Boesenberg; chorw. *Hudovo*, *Hudovljani*, *Hudi Bitek*; dolnołużyck. *Chudovina*, po niem. *Mittenwalde*; na Śląsku: *Cudowa* w powiecie Kłodzkim, po czesku i polsku *Chudoba*; *Chudoba* w powiatach Kluczborskim, Oleskim i Prudnickim; *Chudow* w powiecie Zabrzeżskim, 1447 *Chudoba*, po polsku *Chudów*. Ob. także objaśnienia, podane do nazwy miejscowości *Nendza* w powiecie Raciborskim, *Wiśła*, XIX. str. 362 i nast.

21. *Comorno*, 1202 (?) *Comorno*, 1337 *Comorov*, *Kumnerow* (na pieczęci), 1411 *Cumernaw*, 1775 *Komorno*, 1782 *Comorn*, po polsku *Komorno*, powstało z osnowy tej samej co i rzeczownik *komora* i z przyrostku *n*, nadającego nowemu tworowi znaczenie przymiotnika. Wyraz *komora* zapożyczaliśmy z niemieckiego, gdzie *Kammer*, w średniowiecznej łacinie *camera*, oznacza izdebkę przyboczną, kameraryę albo kamelaryę, własność kameralną, skarbową. W języku serbskim i słoweńskim ma on to samo brzmienie i znaczenie, jak w polskim. Por. nazwy miejscowości: chorwack. *Komor*, *Komorica*; czesk. *Komoržice*, *Komorno*; polsk. *Komorów*, *Komorowo*, *Komorowice*, *Komorniki*; dolnołuż. *Komorów*, po niem. *Senftenberg*; na Śląsku: *Gross-klein-Commerowe* w powiecie Trzebnickim, 1360 *Comorow*, *Kummernik* w powiecie Głogowskim, *Kommor-*

niken w powiecie Wielkostrzeleckim, Ober-Nieder-Kummernick w powiecie Lignickim, 1245 Comornice, *Kommornik* w powiecie Prudnickim, po polsku *Komorniki*, Kummernick w powiecie Trzebnickim, po polsku również *Komorniki*. W analogiczny sposób, jak *Komorno*, utworzone są nazwy miejscowości: słoweńsk. *Cirkno*; chorwack. *Brezno*, *Dubno*; serbsk. *Broczno*; czesk. *Borovno*, *Brzezno*, *Brodeczno*, *Broczno*, *Bukovno*, *Debrno*; polsk. *Dębno*, *Gniezno*, *Iwno*, *Strzelno*, *Trzemeszno*.

22. *Cosel*, po polsku *Koźle*. Chociaż objaśnienie tej prastarej osady nazwy polskiej nie ulega żadnej wątpliwości, wydaje się wszakże stosowną na tem miejscu rzeczą, zestawienie wszystkich wariantów jej pisowni, zaczerpniętych po większej części z śląskich Regestów, aby także mniej wtajemniczonym pokazać, na jakie to zmiany albo też dziwne oszpecenia miano dla skryby dokumentu niezrozumiałe, w tym zaś razie nawet łatwe, z biegiem wieków było wystawione. Długi ten szereg, rozwijający się w kalejdoskopowej przemianie, brzmi jak następuje: 1104 *Kosle*, 1155, 1223 *Cozli*, 1229, 1303, 1376, *Kozle*, 1234 *Cosli*, 1234, 1235, 1258, 1313, 1339 *Cozle*, 1239 *Quosle*, 1243 *Koli*, 1253 *Cozela*, 1258 *Kozelska* (przymiotnik rodz. żeńskiego), *illustrium ducum Koslensium*, 1264 *castellatura Coslensis*, 1283 *Kazimirus dux Opoliensis et dominus Cosle* (przypadek drugi), 1283, 1292 *Chosle*, 1283, 1295, 1304 (na pieczęci), 1310, 1311, 1313 (na pieczęci), 1339 *Cosle*, 1305, 1337 *circa Coslam* (przypadek 4-ty), 1316 *apud Cozlam* (przyp. 4-ty), 1316, 1339 (*dux, districtus*), 1376 (*dominus*), 1418 (*ecclesia*), 1425 (*dux*), 1447 (*sedes*) *Coslensis*, także *Cozlensis*, 1341, 1379, 1679 *Kosla*, 1366, 1408, 1442, 1443, 1471 *Kozel*, 1369, 1401, 1402, 1408, 1411, 1412, 1435, 1443, 1446, 1450, 1453, 1457, 1471 *Kozil*, 1385 *Cosil*, *Koslania*, 1390, 1431 *de Cosla* (*ablativus*), 1392 *Cosiliensis* (przymiotnik), 1400 *Cossla*, *Cossla civitas*, 1405 *Kosyl*, 1443 *in vnserem Kozilischen Weichbilde*, 1447 *Cosla*, 1450, 1453, 1457 *in deme Kozlischen Gebite*, 1457, 1488 *Kosel*, 1475 *na Kozlym* (miejscownik), *Kozelske* (przymiotnik), 1478 *Kozelsky* (przymiotnik), 1478, 1493 *w Kozli* (miejscownik), 1488 *Cozel*, 1492 *na miasteczku Kozlowczy* (miejscownik), 1495 *w Kozly* (miejscownik), *pan na Kozlij* (miejscownik), 1496 *przed zemanym a miesztiany Kozelskymi* (narzędnik przymiotnika w licz. mnogiej rodz. męskiego), 1497 *na Koslij* (miejscownik), 1616 *Kohsell*. Polska nazwa *Koźle* utworzona jest jako prawidłowy

przymiotnik rodzaju nijakiego od osnowy *Kozł*, od której rzeczownik starosłow. ma postać *Kozьlъ* hircus, Ziegenbock, w języku słoweńskim i czeskim brzmi kozel, w *polskim* *Koziel*, *Kozioł*, w górnołuż. kozoł, w małoruskim kozoł, a w rosyjskim koziel. Oznaczenie nazwy owej miejscowości, zapewne pola, campus, Feld, było przymiotnikowe: *Koźle*, którego forma dopełniacza deklinacji rzeczownikowej, brzmi *Koźla*. Starodawny herb miasta *Koźla*, przedstawiający trzy łby koźle w równym polu, ilustruje trafną etymologię nazwy miejscowości i przyczynił się też niezawodnie do powstania legendy ludowej o trzech braciach, nazwiskiem *Koziel*, którzy około połowy wieku XII. jako rycerze rozbójniczy z warownego zamku *Koźle* napastowali sąsiednich mieszkańców i przejezdnych. Z pomiędzy niezliczonych nazw miejscowości, po wszystkich ziemiach słowiańskich z tego samego pierwiastku utworzonych, przytaczam tylko następujące: słoweńsk. *Koźljek*, *Kozlov-Hrib* w Krainie; chorwack. *Kozlikovo*, *Koźljak*, *Kozlek* (strumyk), *Kozalj Vrh*; serbsk. *Kozł*, *Kozelj*, *Kozlovac*; małorusk. *Kozoł*, *Koźły*, *Kozelec*, *Koźtów*, *Koźłovek*, *Kozielsk*, *Kozielszczyna*; rosyjsk. *Koźłowo*, *Koźłov*, *Koźłova*, *Koźłovka*; czesk. *Koźly*, *Koźle*, *Koźli*, *Koźlov*, *Koźlovice*, *Koźlovky*, *Koźlany*; polsk. *Koźły*, *Koźłowo*, *Koźłówko*; *Kozielski*, *Koźłowski* (imiona rodowe); górnołużyczk. *Koźły*, po niemiecku *Kosel*; dolnołużyczk. *Koźle* (przyj. drugi *Koźlego*), po niem. *Kasel*, *Koźłov*, po niemiec. *Kasel*; *Koslau*, *Kosłowo*, *Kosłowitz*, *Koslinka*, *Koslitz*, *Koeslitz*, *Cosele* (Reg. Sax.), po niemiec. *Koessuln*; na *Śląsku*: *Kosel* w powiecie Wrocławskim (1255 *Cosanovo*, 1381 *Cosnow*), w powiecie Bolesławskim (1600 *Koselitz*), w powiecie Głogowskim (*Cosel*), w powiecie Niskim (1480 *Koselno*), *Żegańskim* (1376 *Cozla*), *Gross-*, *Klein-Kosel* w powiecie Sycowskim, 1328, 1457 *Koza*, 1376 *Koźlov*, 1480 *Choza*, *Ober-*, *Nieder-*, *Neu-Cosel* w powiecie Rotenburskim, po wendyjsku *Koźla*, *Koslitz* w powiecie Lubieńskim, *Koźlow* w powiecie Opolskim i *Tosko-Gliwickim*, *Koslau* w powiecie Średzkim, 1389 *Czosłowe*, *Koselwitz* w powiecie Oleskim, *Gniefgau* w powiecie Średzkim, 1480 *Koschwitz*, *Kosłowagora* w powiecie Tarnowogórskim, po polsku *Koźłowa Góra*, *Kozielskemuehle* w powiecie Głogowskim, po polsku *Kozielsko*. Por. objaśnienia, niżej podane do nazwy miejscowości *Koske* w powiecie *Kozielskim*.

23. *Czienskowitz*, 1402 *Czeschkowitz*, 1488, 1492 z Cze-

chowicz (przyp. drugi), 1532 Tieskowitz, 1775 Czinckowitz, 1782 Czeskowice, Czenskowiz, Czienskowiz, Tienskowiz, po polsku *Ciężkowice*, zwało się, według najstarszej tradycyi autentycznej, pierwotnie zapewne *Cieszkowice*, a zatem objaśnić je wypada jako prawidłowe imię odojcowskie, utworzone z polskiego imienia osobowego *Cieszek*, po czesku *Tjeszek*, przynależnego do osnowy słowiańskiej *tich*, od której pochodzi przymiotnik starosłowiański *tichъ*, słoweński, bułgarsk., serbsk. *tich*, czeski *tichý*, *polsk. cichy*, stpol. cich, tranquillus, ruhig, still, następnie przez postąpienie *i* na *je* starosłowiańsk. *tjeha*, consolatio, gaudium, Trost, Freude, *polsk. po-ciecha*, u-ciecha, i z przyrostka *owice*. Por. objaśnienia, wyżej podane do nazwy miejscowości *Autischkau*. Nazwa miejscowości dzisiaj przyjęta *Ciężkowice*, która, według dokumentów dopiero pod koniec wieku XVIII się pojawiła, polega oczywiście na błędnej etymologii ludowej, która, jak zawsze chybiając celu, utożsaiała pierwszą niezupełnie jej jasną część nazwy z powszechnie znanym przymiotnikiem *ciężki*, *gravis*, *schwer*, i w takim właśnie brzmieniu miano miejscowości sobie przyswoiła.

24. *Czissek*, 1239 Chischi, 1241 Ciska, 1532 Cziszky, Cisek, 1775 Czisseck, 1782 Czyssek, po polsku *Cisek*, *Ciski*, *Czyżki*, jest w pierwszym brzmieniu zdrobnieniem rzeczownika słowiańskiego *tis*, *taxus*, *Eibe*; słoweńsk., bułgarsk., serbsk. (*pinus larix*, modrzew, *Laerche*), czesk., rosyjsk. również *tis*, *polsk. cis*, rumuńsk. *tise*, madziarsk. *tisza*, i to w liczbie pojedynczej, w drugim zaś brzmieniu *Ciski* — w liczbie jego mnogiej, podczas gdy trzecia forma *Czyżki* powstała drogą upodobnienia do więcej znanego rzeczownika *czyż*, *czyżyk*, *fringilla caelebs*, słoweńsk. *cižek*, czesk. *číž*, górnołużyck. *cižiks*. Nawiasowo dodać warto, że plemiona germańskie zapożyczyły nazwę tego ptaka od Słowian; zowie się on bowiem po średniowiecznogórnoniemiecku *zisec*, zwyczajnie *zise*, po nowogórnoniemiecku *Zeisig*, po dolnoniemiecku *zisece*, *sieske*, po holendersku *sijsje*, po angielsku *siskin*, po duńsku *sisgen*, po szwedzku *siska*. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Tisovec*, *Tisav*, *Tisov*, po niemiecku *Eiben*; chorwack. *Tisovac*; serbsk. *Tisovica*; małorusk. *Tysov*, *Tysova*, *Tysovec*, *Tysovica*; czesk. *Tis*, *Tisek*, *Tisá*, *Tisov*, *Tisova*, *Tisovka*; *polsk. Cisiec*, *Cisna*, *Cisowiec*, *Cisów* Las; kaszubsk. *Cisine*, po niemiecku *Eibenhorst*; górnołużyck. *Cisow*: *Tizou*, *Tyzove* (Reg. Sax.); na *Śląsku*: *Gross-*

Zeissig, po łużycku *Cisk* Wielki, Klein-Zeissig, po łużycku *Cisk* Mały, Zeisholz, po łużycku *Cisowa*, w powiecie Wojezierskim; Czischowa w powiecie Lublinieckim, 1305 Cessowa, po polsku *Cieszowa*, *Cisowa*; Czissowka w powiecie Rybnickim, 1416 Tysschowffka, po polsku *Cisówka*; por. następującą nazwę miejscowości *Czissowa*.

25. *Czissowa*, *Czischowa*, 1775 *Czissowa*, 1782 *Czyschowa*, *Czissewa*, po polsku *Cieszowa*, właściwie zapewne *Cisowa*, jest tworem przymiotnikowym rodzaju żeńskiego od imienia pospolitego *cis*, taxus, wymienionego przy poprzedzającej nazwie miejscowości, i z uzupełnieniem bliżej określonego rzeczownika wieś, vicus, Dorf, włość, dominium, possessio, Besitz, który języki słowiańskie zwyczajnie opuszczają, oznacza „między cisami położoną wieś, włość“, po niemiecku „Eibendorf“. Brzmienie nazwy nieprawidłowe „*Cieszowa*“ powstało z pewnością w uszach ludu, oswojonego więcej z często zachodzącym słowem *cieszyć*, delectare, erfreuen, należącym do osnowy *tich*, *tjecha* (por. wyżej nazwy miejscowości *Autischkau*, *Czienschwitz*). Ob. powyżej podane objaśnienia nazwy wsi *Czissek*.

26. *Damnik*, po polsku *Dębnik*, tłumaczyć należy jako nazwę, powstałą z osnowy przymiotnikowej *dębn* — (utworzonej od pnia słowiańskiego *dąb*, — po polsku *dąb*, w dopełniaczu *dębu*) i z przyrostka *-ik*, nadającego całemu wyrazowi znaczenie rzeczownika zbiorowego, collectivum. Por. nazwy miejscowości, utworzone w ten sam sposób, szczególnie zaś od nazw drzew i wogóle roślin: słoweńsk. *Blatnik*; *Brebrovnik*, *Trstenik*; chorwack. *Bruznik*, *Cerovnik*, *Ilovik*, *Ledenik*; serbsk. *Bresnik*, *Drvnik*, *Klenovnik*, *Topolivnik*; małorusk. *Zuravnyky*, *Zaliszczyky*, obok *Dubno*, *Dubenko*, *Dubnaki*; rosyjsk. *Dubna*, *Dubenka*; czesk. *Blatnik*, *Borovnik*, *Bukovnik*, *Beznik*, *Javornik*, po niemiecku *Jauernig*, *Lipnik*, *Mjelnik*, również *Okrouhlik*, obok *Dubno*, *Dubne*, *Dubna*, *Dubina*, *Dubenky*, *Dubenec*, *Dubeczno*, *Dubecko*, *Dubany*, *Dubiczany*, *Dubczany*, *Dubnjany*, *Dubovany*; polsk. *Chmielnik*, *Jarzębnik*, *Paprotnik*, *Jastrzębnik*, obok *Dębnik*, *Dębno*, *Dębnica*, *Dębnica*, *Dębiany*, *Dubienka*, *Dębsko*; nowogreck. *Δουβιάνα*, *Δουβιάνη*, w Epirze; na Śląsku; *Damnik* w powiecie Namysłowskim, po polsku *Dębnik*; *Dahme* w powiecie Lignickim, 1245 *Dambe*, 1480 *Damb*; *Dammitsch* w powiecie Ścinawskim, 1287 *Tampz*, po polsku *Dębcz*; *Dahme* w powiecie Wołowskim, 1480 *Dambe*, po polsku *Dęby*; *Dempe*

w powiecie Wrocławskim, po polsku *Dęby*; *Damb* w powiecie Bytomskim, 1299 Krasny *Dąb*, po polsku dzisiaj *Dąb*; *Damb* w powiecie Lublinieckim, po polsku *Dąb*; *Daubitz* w powiecie Rotenburskim, po wendyjsku *Dubc*; *Dubensko* w powiecie Rybnickim, 1335 *Dambin*, po polsku *Dubieńsko*, *Dębińsko*; *Potsdam*, w najstarszej formie autentycznej *Pozdupini* (dosłownie — Pod dębami), dzisiaj po polsku *Poczdami*.

27. *Dembowa*, 1305 *Dambowa*, 1532 *Dubowa*, 1775 *Dembowa*, 1775 *Dembrowa*, *Tewnpowa*, po polsku *Dębowa*, jest przymiotnikiem rodzaju żeńskiego, prawidłowo utworzonym od wspomnianego dopiero co słowiańskiego imienia pospolitego *domb*, czesk. *dub*, polsk. *dąb*, quercus, Eiche, i z uzupełnieniem bliżej określającego rzeczownika, jako to wieś, vicus, Dorf, góra, collis, mons, Berg, oznacza wieś pomiędzy dębami położoną, górę porośłą dębina, po niemiecku *Eichendorf*, *Eichenberg*. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Dôbovo*, *Dobovica*, *Dobavica*, *Dôbja Meja*, po niemiecku *Aichleiten*, *Dôbja Vas*, po niemiecku *Aichdorf*, w *Korątanach*; chorwack. *Dubovac*, *Dubovec*, *Dubovica*, *Dubovik*; serbsk. *Dubica*, *Dubnica*, *Dubovo*, *Dubovica*, *Dubljanje*; małorusk. *Dubovyca*, *Dubówka*, *Dubno*, *Dubowyj Haj*, *Dubovyja Hryady*; rosyjsk. *Dubovoe*, *Dubna*; czesk. *Doubek*, *Doubí*, po niemiecku *Aicha*, *Dubi*, po niemiecku *Aichwald*, *Dubice*, po niemiecku *Daubitz*, *Dubovo*, *Dubové*, *Dubová*, *Dubovka*; górnołużyck. *Duby*, po niemiecku *Dauben*, *Dubo*, po niemiecku *Tauban*; dolnołużyck. *Dubé*, po niemiecku *Duben*, *Dubojce*, po niemiecku *Daubendorf*; polsk. *Dęby i Dębe* (w dopełniaczu *Dębego*), *Dęba*, *Dąbowa*, *Dębowa*, *Dębówka*, *Dębowica*, *Dębowiec*, *Dębica*, *Dąbki*, *Dębno*, *Dąbnica*, *Dębina*, *Dębiany*; na *Śląsku*: *Dembowagora*, w powiecie Lublinieckim, po polsku *Dębowa Góra*, *Nieder-Pomsdorf* w powiecie Niskim, 1261 *villa Pomansdorf que Dambovez vulgariter nuncupatur.*, *Gross-Duppine* w powiecie Olawskim, po polsku *Dębina*, *Klein-Duppine* w powiecie Olawskim, po polsku *Dębinka*, *Dembina* w powiatach Pszczyńskim i Rybnickim, po polsku *Dębina*; *Eichau* w powiecie Kłodzkim, 1268 *Dubenina*; *Dembine* w powiecie Pszczyńskim, po polsku *Dębina*; *Dembio* w powiecie Opolskim, 1376, 1447 *Dobre Dembie*, 1390 *Dobre Danibe*, po polsku *Dębio*, *Dębie*; *Baumgarten* na *Śląsku* austriackim po polsku *Dębowiec*.

28. *Dobroslawitz*, 1204 *Dobroslavici Villa*, 1264 *Dobrosla-*

uici, 1272, 1292 Dobroslauiz, 1292, 1303 Dobroslavicz, 1303 Dobroslauicz, 1316, 1339 Dobroslawitz in districtu Coslensi, 1456 Dobroslawicz, 1772 Dobroslawitz, 1782 Dobroslowiz, po polsku *Dobroślawice*, jest nazwą rodową; odojcowską od imienia osobowego *Dobroślaw* i oznacza „rodzinę, potomstwo, własność Dobroślawa“. Imię osobowe składa się z dwóch wyrazów słowiańskich: *dobr*, bonus, *dobry*, gut, i *slawa*, nomen, gloria, Name, Ruhm, *imię, sława*, i oznacza „boni viri nomen habens“, odpowiada zatem dosłownie greckiemu imieniu osobowemu Ἀγαθοκλῆς, *Agathocles*. Por. słowiańskie imiona osobowe: serbskie: *Dobroslav*, *Dobroslauus* (w dokumentach Raguzzańskich z r. 1243, 1256, 1265), *Dobrosav*; czesk. *Dobroslav*, *Dobrazlav* (Monum. Germ. 11, 53), *Dobroslava*, *Dobrozlawa* (imiona żeńskie, Reg.); *polsk. Dobroślaw*, *Dobroślawa* (imię żeńskie), *Dobroslawa* (imię żeńskie, Reg. Pomer.); nazwy miejscowości: serbsk. Dobrosz, Dobraszewci, Dobroljubci; czesk. *Dobrovíce*, *Dobroszovice*, Dobrohostov; *polsk. Dobroślaw*, *Dobroslawici* (Reg.), *Dobrosołowo*, *Dobrzyszów*, Dobrogosty, Dobrogostowo, Dobrogoszcz, Dobrociesz; *Dobroslawitz*, na Ślązku austriackim, po polsku *Dobroślawice*, *Dobroślawski* (nazwisko rodowe).

29. *Dobischau*, 1305 Debeszowa, 1441 Dobieschowicz, 1445 Dobieschowsky (imię rodowe), 1453, 1457 Dobeschaw, 1457 Dobeschow (imię osobowe męskie), Dobeschowsky (nazwis. rodowe), Dobeschowska (nazwis. osobowe żeńskie), Dobeschowskeu (nazwis. osobowe żeńskie w trzecim przypad. i osobowe męskie w przypad. czwartym licz. pojed.), 1496 Dobiessowicz, 1775, 1782 Dobischau, po polsku *Dobieszowe*, *Dobieszowo*, jest właściwie przymiotnikiem dzierżawczym rodzaju nijakiego, utworzonym od imienia osobowego *Dobiesz*, z uzupełnieniem zaś rzeczownika jako to pole, campus, Feld, który to języki słowiańskie zwyczajnie opuszczają, oznacza „pole, własność Dobiesza“. Samo imię osobowe wywodzi się zaś od osnowy *dob*, bonus, *dobry*, gut. Por. imiona osobowe: czesk. Dobek, Dobka (imię żeńskie), *Dobesz*, *Dobes* (Reg.), *Dobesta*, Dobislav, Dobislava, (imię żeńskie); *polsk. Dobek*, Dobko (Reg.), *Dobiesz*, *Dobesius* (Reg.), *Dobosz*, *Doboszius* (Reg.), Dobięgniew, Dobiemiarn, Dobemarus, Dobimarus, Dobemerus (Reg. Meklemb.), Dobieślaw, Dobizlaus, Dobezleu, Dubislavus, (Reg. Meklemb.); nazwy miejscowości: czesk. Dobeč, *Dobeszov*, *Dobszin*, *Dobeszice*, *Dobeszovice*; małorusk. Debesławci; *polsk. Dobieszów*, *Dobieszowice*, *Dobieszyn*,

Dobieszewo, Dobieszewice; imiona rodzinne: Dobiejowski, Dobkowski, *Dobiesz*, *Dobieszewski*, *Dobieszewski*, *Dobieszewski*, *Dobieszewski*; nazwy miejscowości na *Śląsku*: Dobersdorf w powiecie Prudnickim, po polsku *Dobieszowo*, *Dobieszewo*; Dobersdorf w powiecie Głubczyckim, 1283 *Dobesovy*, (ob. objaśnienia, podane do nazwy tej miejscowości, Wiśła X. str. 641), Duckwitz, w powiecie Wrocławskim, 1315, 1353 Dobchowicz, 1360 Dobkowicz; na *Śląsku* austriackim: *Dobischwald*, po polsku *Dobieszów*.

30. *Dollendzin*, 1305 Dolanzin, 1775, 1782 Dolenzin, po polsku *Dołężyn*, *Dołędzin*, objaśniają zwyczajnie jako wyraz złożony z przyimka polskiego *do* i z imienia pospolitego *łęg*, loca uliginosa. palustria, Moorland, Bruchland, przyczem wszakże funkcję przyimka, rządzącego drugim przypadkiem, całkiem milczeniem zbywają. Nazwę owej miejscowości uważać raczej na leży jako imię odojcowskie, które powstało z imienia osobowego *Dołęga* i przyrostka dzierżawczego *in*, *yn*, i przybrało znaczenie „włość, dwór Dołęgi“. Imię zaś to odnieść wypada do osnowy słowiańskiej *dolē-*, z którego powstały: starosłowiańsk. *dolēti*, parem esse, być *zdołnym*, sposobnym, gewachsen sein, udolēti, prēdolēti, udolēti i odelēti; słoweńsk. *nadloga*, *nadlega*, ucisk, *dolegliwość*, Drangsal; czesk. *odol*, Widerstand, opór, odolati, nedoluha, choroba, Krankheit; małorusk. odolity *nedola*, Ungemach, przykrość (*niedola*), *nedołuha*, ułomność, kalectwo, Gebrechlichkeit, *nadołuha*, Ersatz, zastąpienie, odwet; białorusk. zdołać, vzdolēc, zdolicić, gesund sein, być zdrowym, *nedola*, niepowodzenie (*niedola*); rosyjsk. odolēt', odolit', razdolēt', wzmóc się, nevzdolit', być niezdołnym (*niezdołać*); polsk. *dołać*, gewachsen sein, być sposobnym (*zdołnym*), *zdołać*, *zdoływać*, *zdolicić* co, *zdołny*, *udolny*, faehig, *niezdołać*, *niezdołny*, *nieudolny*, unfaehig, *dołęga*, *dołęka*, Gewalt, siła, przemoc, *niedołęga*, *niedołęka*, Schwaeche, Unfaehigkeit, słabość, *niedołężny*, *niedołęstwo*, unfaehig, Unfaehigkeit, gebrechlich, Gebrechlichkeit. Por. polski herb i imię rodowe *Dołęga*.

31. *Dombrowa*, po polsku *Dąbrowa*, jest właściwie imieniem pospolitem, które utworzone z rzeczownika słowiańskiego *dąb*, pierwotnie *dąbr*, quercus, Eiche, i z przyrostka *ava*, oznacza „lasek dębowy“ lub ogólnie „lasek, gaj“, quercetum, ilicetum, arbores, nemus, Eichenhain, Hain, Waeldchen. Z pomiędzy licznych nazw miejscowości na ziemiach słowiańskich por. tylko następujące: słoweńsk *Dobrava*, *Dobrave*, w Krainie;

chorwack. *Dubrava, Dumbrava, Dubravec, Dubravci*, serbsk. *Dubrava, Dubravica*; małoprusk. *Dubrava, Dubrovoje, Dubróvka, Dubravka*; rosyjsk. *Dubrava, Dubrova, Dubrovo, Dubrovna, Dubrovka, Dubrovki, Zadubrove*; czesk. *Doubrava, Dubrava, Doubravka, Doubravnik, Doubravany, Doubravska Hora*; górnośląż. *Dubrava*, po niemiecku *Dubrau*; dolnośląż. *Dubrava*, po niemiecku *Dubrau, Tratendorf, Dubravka*; polsk. *Dąbrowa*, po niemiecku *Dombrau, Dammer, Dąbrowa, Dąbrowica, Dąbrówka, Zadąbrowie*; *Dąbrowski* (imię rodowe); na Śląsku: *Dombrowa* w powiatach Bytomskim, Kluczborskim, Lublinieckim, Opolskim, Tosko - Gliwickim, Wielkostrzeleckim, Zabrzeskim; *Dombrowe* w powiecie Kozuchowskim, Sycowskim, Trzebnickim; *Dombrowitz* w powiecie Opolskim, *Dombrowitze* w powiecie Lublinieckim, *Gross-Dombrowka* w powiecie Bytomskim, *Klein-Dombrowka* w powiecie Katowickim, *Dombrowke* w powiecie Tosko-Gliwickim, Wielkostrzeleckim, Opolskim, Pszczyńskim; *Dombrowkamuehle* w powiecie Bytomskim, Kluczborskim, *Dubrau* w powiecie Rotenburskim, po wendyjsku *Dubravka, Dubring* w powiecie Wojezierskim, po wendyjsku *Dubrjenk, Dambrau* w powiecie Niemodlińskim, 1305 *Dambrowa, Dammer* w powiecie Milickim, 1245 *Dombrova, 1288 Dambrov, 1290, 1480 Dambrowa, Dammer* w powiecie Głogowskim, Namysłowskim, Oleśnickim, Opolskim, Ober-, Mittel-, Nieder-*Dammer* w powiecie Ścinawskim, *Dammer-Hammer, Dammer-Wolz* w powiecie Namysłowskim, *Eichberg* w powiecie Bolesławskim, 1480 *Dambrowa, Dammerau* w powiecie Zielonogórskim, po polsku *Dąbrowa*; *Dombrau* na Śląsku austriackim, po polsku *Dąbrowa*. Ob. objaśnienia, podane do nazw miejscowości Taumlitz w powiecie Głubczyckim, Wisła, X. str. 130, i Plania w powiecie Raciborskim, Wisła, XIX. str. 501 i nast.

32. *Dzielau*, 1228 (?) Dzelco, 1493 z Dielaw (dopełniacz), 1531 Dielau, 1775, 1782 *Dzielawy*, 1782 *Dziela*, 1825 *Dzielow*, po polsku *Dzielow, Dzielow*, prawdopodobnie wywieść należy od osnowy słowiańskiej *děl-*, dividere, teilen, od której utworzone są rzeczowniki: starosłowiański *dělъ*, słoweński *del*, bułgarski *dělъ*, pars, część, Teil, i słowa: *děliti*, dividere, teilen, w serbskim *dijeł*, w czeskim *dil, děliti*, w polskim *dział*, pars, Teil, część, *dzielić*, dividere, teilen, w górnośląż. *dzeł*, w dolnośląż. *żeł*, w małopruskim *dilyty*, w białoruskim *dziej*, w rosyjskim *děl, dëliti*; z osnową tą pokrewne są także gockie *dails*,

staro- i nowogórnoniemieckie Teil część, dział. Ob. również następujące objaśnienia do nazwy wsi *Dzielnitz*.

33. *Dzielnitz*, 1228 Dzelnicza, 1234 Delnica, Delnicam (przypadek 4-ty), 1336 Dilnicza, 1364 Delnicia, 1775 Dzielnitz, 1782 Dzielniz, Dzielnica, po polsku *Dzielnica*, jest imieniem pospolitem, *po polsku* część w sensie ogólnym, lecz szczególnie część miasta, krainy, wyniesionem do rzędu imion własnych, i przynależy do tej samej osnowy, jak poprzedzająca nazwa miejscowości. Miano strumienia *Dzielnitzka*, po polsku *Dzielniczka*, nad którym w tym samym powiecie leżą wsie Łony i Błażejowice, jest nazwą zdrobniałą z Dzielnicy. Por. nazwy miejscowości na *Śląsku*: *Dzielnitz*, *Dzielunke*, w powiecie Oleśnickim, *Dzielna* w powiecie Lublinieckim.

34. *Dziergowitz*, 1380 Dirgowicz, 1679 Dziergowic, 1775 Dziergowitz, 1782 Dziergowiz, po polsku *Dziergowice*, jest oczywiście, jak to przyrostek *-owice* stanowczo dowodzi, imieniem rodowem, odojcowskim. Osnową miana tego jest *derg-*, tenere, possidere, halten, besitzen, starosłowiańsk. sdrnǫti, retinere, zurueckhalten, rosyjsk. dergat', dergnut', dernut', zerren, *polsk.* *dziergać*, knoten, schuerzen, *dzierg*, *zadzierzg*, knoten, geknuepfter knoten, *zadzierzgnąć*, *zadzierzgnąć*, zuknuepfen, kaszubsk. *zadzerzgunaue*, *zadzerzga*. W źródłach wprawdzie odpowiedniego imienia osobowego słowiańskiego z stałą, różniczkującą spółgłoską *g*, oprócz serbskiego *Drg* i może jeszcze czeskiego *Drhan*, nie znalazłem, chociaż na ziemiach słowiańskich, powstał długi szereg imion osobowych i nazw miejscowości, rozwiniętych z tej samej głównej osnowy, w pokrewnem, lecz co prawda, ogólniejszem znaczeniu. Por. imiona osobowe serbsk. Drzimir, Drzichna (imię żeńskie); rosyjsk. Derżikraj; czesk. Drżena, Drżało, *Drżek*, *Drsek*, *Drisek*, Drischo (Reg.), Drżikraj, Drisicray, Drsikray, Drisicray (Reg.), Drisikray (Monum. Germ.), Drżkraj, Drżimir, Drisimir, (Monum. Germ.), Drżislav, Drslav; *polsk.* Dzierzek (w dopełniaczu *Dzierzka*), *Dirzek* (Reg.), *Dirsco*, *Dirsek*, (Monum. Germ.), *Dirsiko* (Reg.), *Drosoco* rex Obodritorum (Monum. Germ.), *Dzierzka* (imię żeńskie), *Dirska* (imię żeńskie, Reg.), *Dzierżykraj*, *Dyrsykrayus* (Reg.), *Dirsicray* (Reg.), *Dirsicragius* (Reg.), *Dzierżysław*, *Dzierśław*, *Dirslaus*, *Deroslavus*, *Derlaus* (Reg.), *Derśław*, *Dzierśława* (imię żeńskie); nazwy miejscowości: chorwack. Drżimovec, Drszkovci; czesk. *Drhovice*, *Drhovec*, Drżow, Drżovice, Drhonice, Drhotin, *Drżkov*, Drżkrajov, Drżkra-

jovici, Drslavice; *polsek.* Dzierżanów, Dzierżęcín, *Dzierżków, Dzierżkowice, Dzierżybądz, Darseband* (Reg.), Dzierżysławice; Dzierżkowski (imię rodowe). Ob. także objaśnienia podane do nazwy wsi Dirschel w powiecie Głubczyckim, Wisła, X. str. 641.

35. *Ellguth*, po polsku *Ligota*, jest właściwie imieniem pospolitem słowiańskim *lhota*, oznaczającym levatio, ulżenie, zwolnienie, Erleichterung, Befreiung, wyniesionem do godności imienia własnego. Nazwa ta miejscowości często na zachodnich ziemiach słowiańskich zachodząca, w wielu razach, co prawda, niemiłosiernie pokaleczona, czesk. *Lhota*, polsk. *Ligota*, którą w Czechach przeszło 300, a na Śląsku około 50 razy napotykamy, oznacza pierwotnie osadę, z *woli* książęcej na czas ograniczony od pewnych ciężarów podatkowych zwolnioną. Por. objaśnienia podane do nazwy miejscowości *Ellguth-Herzoglich* w powiecie Raciborskim, Wisła, XIX. str. 347.

36. *Fischerei*, 1782 Rybarzi, po polsku *Rybarze*, wioska bezpośrednio nad lewym brzegiem Odry położona, zawdzięcza nazwę mieszkańcom swym, którzy rybołówstwem się trudnili, albowiem rzeczownik starosłowiański *rybarь*, serbski *ribar*, które pochodzą od słowiańskiego imienia pospolitego *ryba*, piscis, Fisch, znaczy tyle, co w dzisiejszej polszczyźnie „*rybak*”, piscator, Fischer, Por. nazwy miejscowości: chorwack. *Ribari, Ribarica, Ribarsko*; serbsk. *Ribar, Rybary, Ribari, Ribare, Ribarica*; czesk. *Rybar, Rybary*; na Śląsku *Fischerei*, ongi wieś, dzisiaj przedmieście Opolą, po polsku *Rybaki, Rybnik*, miasto powiatowe po polsku częścią *Rybniki* (imię pospolite rybnik = sadzawka rybna, sadz), Riebnig w powiecie Brzeskim, po polsku *Rybniki i Rybno*.

37. *Franzdorf*, po polsku *Głogowiec*. Nazwa ta powstała z słowiańskiego imienia pospolitego *głogъ*, crataegus, oxyacantha, Hagedorn, Weissdorn, mającego brzmienie *głog*, również w jęz. bułgarskim, serbskim i dolnołużyckim, w słowen. *glog*, w czeskim *hloh*, w polskim *głóg*, w górnołużyckim *hlohonc*, *hłowonc*, w małopolskim *hloh*, w rosyjskim *głog* (*głoch*); od tej osnowy zapomocą przyrostka *-ow* utworzony został przymiotnik *głogow*, a z tego końcowy przyrostek *c*, nadający pierwotnej formie przymiotnikowej funkcję rzeczownikową, wytworzył postać *głogowiec*, która zatem oznacza „miejsce *głogiem* pospolitym zarosłe”. Por. nazwy miejscowości: nowosłoweńsk. *Glogovica* w Krainie, *Glogov Brod* w Styrii; kroack. *Glog, Glogovo*,

Glogovec, Glogovac, Glogovica, Glogovnica; serbsk. *Glogovac, Glogovica*, Głożane, Glogova Greda; czesk. *Hlohov, Hlohova, Hlohovice, Hlohoviczky, Hlohovczice*; polsk. *Głogów*, w Królestwie i w Galicyi, *Głogowiec* w Galicyi; nowogreck. *Γλόγοβα* w Arkadii, *Γλόξιανη*, starosłowiańsk. Głożane, w Epirze; na *Śląsku*: Gross-Glogau, miasto powiatowe, po polsku *Głogów, Głogowa*, Glogisch w powiecie Głogowskim, po polsku *Głogów*, Ober-Glogau, w powiecie Prudnickim, po polsku *Głogówek*, zdrobnienie nazwy »*Głogów*«, 1217 Glogow, Gloecklichen w powiecie Prudnickim, po polsku *Głogowice*, Glockschuetz w powiecie Trzebnickim, po polsku *Głogczyce*, 1290 Glokszicz, 1354 Głogszycz, 1361 Kłocschicz. Co do przyrostka *c* urabiającego rzeczowniki, por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Bezgovec, Brježce, Czrnc, Krivoglavce, Lipovec, Žeravinec*; chorwack. *Bobovec, Borczec, Borkovec, Brezovec, Dolec, Drenczec, Križevczec*, serbsk. *Bobovc, Borkovac, Loznac, Zverinac*; małorusk. *Berezeć, Berestoveć, Chorostecz, Łoboveć, Łypoveć, Wołoveć*; w formie liczby mnogiej: *Meżyhorci, Podborci, Podberezci, Pohorci, Tarnavci, Zabołotci, Zabołotovci*; czesk. *Borovec, Brodec, Bystrzec, Dubec, Dubenec, Dvorzec, Hvozdec, Kostelec, Lipec, Lipenec, Mlync, Modrzec, Mokrzec, Podolec, Rohatec, Sokolovec, Trzesznowec, Zelenec, Zvjrzinec*; polsk. *Bukowiec, Cisiec, Dębowiec, Łysiec, Mielec, Węgrzec, Zwierzyniec*; górnołużyck. *Bukorc, Dubc*; dolnołużyck. *Bagenz* (od *bagno, Sumpf*), *Bukojc*.

38. *Gaschiniok*, po polsku *Gaszyniak, Gaszyniok*, jest nazwą utworzoną z pomocą przyrostka *jak*, nadającego całemu wyrazowi funkcję rzeczownikową, od imienia rodzinnego *Gaschin*, po polsku *Gaszyn*, na Górnym Śląsku w dawniejszych czasach bardzo głośnego, oznaczając „osobę, zostającą na służbie, poddanego Gaszyna“, albo też może „miejscowość należąca do Gaszyna, posiadłość, własność Gaszyna“. Forma *Gaszyniok* polega na wymowie ludowej tej nazwy z przedkońcówem á pochylonem (= o). Por. kilka nazw miejscowości, utworzonych z przyrostkiem *jak*: słoweńsk. *Kozłovszczak, Trnovczak*, chorwack. *Bukovszczak, Dubravszczak, Jelenszczak, Kamenjak, Korenjak, Lipovjak, Lipovszczak, Slivnjak*; serbsk. *Debeljak, Meljak, Zmijnjak*; małorusk. *Dubniaky*; polsk. *Dębczak*, także imię rodzinne, *Dębniak*.

39. *Gieraltowitz*, 1400 Geraeltowicz, 1418 Gieraltowice, 1418, 1447, 1457 Geraltowicz, 1457 Geraltowicz, 1531 Geralto-

witze, 1679 Geroltowic, 1775 Gieraltowitz, 1782 Gieraltowiz, 1825 Gierotowice, po polsku *Gieraltowice*, jest imieniem rodowym, odojcowskiem, powstałem z imienia osobowego starogórnoniemieckiego *Gairard, Gaerhart, Gerhard, Gerhart, Girard, Girart, Gerard, Gerald*, i z przyrostka słowiańskiego *owice*. Por. na Śląsku tę samą nazwę miejscowości *Gieraltowitz* w powiecie Tosko - Gliwickim, 1295 Gerartowitz, po polsku *Gieraltowice*.

40. *Gnadenfeld*, kupione w r. 1766 przez Ernesta Juliusza von Seidlitz, dziedzica majątności, *Pawłowiczki* zwanej, dla syna Fryderyka, ażeby na przyległej nowej włości założyć osadę, mającą tworzyć punkt zborny dla sekty Braci Czeskich albo Morawskich, zwanych po niemiecku Herrnhuter, żyjących dotąd w rozsypce po całym Górnym Śląsku; dzisiejszą nazwę niemiecką dostało na mocy reskryptu królewskiego z dnia 12-go kwietnia 1780, podczas gdy okoliczny lud polski zowie ową nową osadę po dziś dzień *Pawłowiczki*. Polska nazwa, wspomniana w r. 1775 jako *Pawłowitzke*, 1832 *Pawłowizny*, jest formą zdrobniąłą nazwy miejscowości *Pawłowice*, która jako imię odojcowskie wywodzi się od osnowy imienia osobowego *Paweł, Paulus, Paul*, i przyrostka *owice*. Por. nazwy miejscowości na Śląsku: *Pawłowitz* w powiecie Pszczyńskim i Tosko-Gliwickim, *Pawelwitz* w powiecie Trzebnickim, 1350 *Paulow*, 1380 *Paulowicz*, po polsku *Pawłowice*; *Paulau* w powiecie Raciborskim, po polsku *Pawłowo*; *Pawelschowe* w powiecie Wołowskim, 1480 *Podlischewo*, po polsku *Pawłoszewo*; *Pawelau* w powiecie Sycowskim, po polsku *Pawłowo*; *Pawelau* w powiecie Trzebnickim, po polsku *Pawłów*. Ob. także niżej nazwę miejscowości *Pawłowitzke*, jako i objaśnienia podane do nazwy wsi *Paulau* w powiecie Raciborskim, *Wiśła*, XIX. str. 501.

41. *Gniewow*, 1775, 1782 *Gniewof*, 1782 *Gniwow*, po polsku *Gniewów*, wytłumaczyć należy jako przymiotnik dzierżawczy, utworzony od imienia osobowego *Gniew* i przyrostka *-ów*. Odpowiednie imię pospolite, oznaczające ira, *Zorn*, brzmi w starosłowiańskim *gněvъ*, słoweńskim, bułgarskim, serbskim i rosyjskim języku *gněv*, w czeskim *hněv*, po polsku *gniew*, po górnołużycku *hniev*, po dolnołużycku *gniv*, po małorusku *hniv*. Por. imiona osobowe: serbsk. *Gněvota*; rosyjsk. *Gněvosz*, *Gněvoszev*, *Gněvasz*; czesk. *Hněva*, *Gneua* (imiona żeńskie, Reg.), *Hnievonj*, *Gneumon* (Reg.), *Hněvata*, *Gnueata* (Reg.), *Hněvek*, *Gnu-*

avec (Reg.), *Hněvka* (imię żeńskie), *Gneuca* (Reg.), *Hněvisa*, *Hněvsza*, *Gnevsza* (imiona żeńskie, Reg.), *Hněvomir*, *Gnevomir* (Reg.); *polsk. Gniew*, *Gneuo* (Reg.), *Gniewan*, *Gnevan* (Reg.), *Gniewiesz*, *Gniewosz*, *Gniewomir*, *Gnevemarus* (Reg.), *Mścigniew*, *Stojgniew*, *Zbigniew*, *Jarogniew*, *Naszegnevus* (Reg.); *Gniewosz*, *Gniewoszewski*, *Nasięgniewski* (imiona rodowe); nazwy miejscowości: serbsk. *Gniviljani*; czesk. *Hněvin*, *Hněvice*, *Hněvanice*, *Hněvanovice*, *Hněvnice*, *Hyěvotin*, *Hněvětice*, *Hněvkov*, *Hněvczice*, *Hněvkovice*, *Hněvczeves*, *Hněvsin*; *polsk. Gniewy*, *Gniewięcin*, *Gniewków*, *Gniewkowo*, po niemiecku *Argenau*; *na Śląsku: Gniefgau* w powiecie Średzkim, 1480 *Koselwitz*, po polsku *Gniewków*.

42. *Golaschka*, 1782 *Galaschka*, po polsku *Gołaszka*, *Gołazka*, jest tworem zdrobniałym z pierwiastku słowiańskiego *goł-*, od którego i przymiotnik *gołъ*, nudus, nackt, bloss, brzmiący po bułgarsku, serbsku *goł*, po słoweńsk. *gol*, po czesku *holy*; *hole*, góra bez drzew, goła, łyśa; po polsku *goły*; *gola*, otwarte, odkryte miejsce, *ogół*, miejsce bez drzew, łyse, puste; po górnołużycku *hoły*, po dolnołuż. *goły*, po małorusk. *hołyj*, po rosyjsku *gołyj* i rzeczownik *gol'*, golizna, — oznacza zatem „miejsce gołe, drzew pozbawione, wykarczowane“. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Golo*, *Na Golem*, po niemiecku *Golhof*, *Gullhof*; *Golek*, *Golica*, *Golisze*, *Golszey*, po niemiecku *Goeltschach*; chorwack. *Gola*, *Golac*, *Goleszi*, *Golo Brdo* (Goła Góra); serbsk. *Gola*, *Golija* (góra), *Golja* (góra), *Golicz*, *Golusz*, *Goliszte*, *Golesznica*, *Golaszenica*; małorusk. *Hołyń*, *Hołyńka*, *Holiske*, *Hołycia* (pagórek); rosyjsk. *Golino*; czesk. *Holy*, *Hola*, *Hole*, *Holice*, *Holisz*, *Holany*; *polsk. Gola*, *Golec*, *Golce*; górnołużyc. *Hola*, po niemiecku *Heide*, *Holca*, *Holica*, po niem. *Golenz*; dolnołuż. *Gola*, *Golin*, po niem. *Gahlen*, *Golink*, po niem. *Galinchen*, *Goliszyn*, po niem. *Golssen*; *Golis*, (Reg. Sax.) po niem. *Gohlis*; nowogreck. *Γόλα* na półwyspie Peloponeskim, *Γόλιανη* w Akarnanii; *na Śląsku: Gohle* w powiecie Oleskim i Sycowskim, po polsku *Gola*; *Goile*, *Goyhl* w powiecie Koźuchowskim, po polsku *Gola*; *Gohlau* w powiecie Średzkim, 1202 *desertum Gola*, 1376 *Golow*; *Guhlau* w powiecie Głogowskim, Górskim (1335 *Gola*), *Grotkowski*, *Lubieńskim*, *Milickim* (1288 *Gola*, 1480 *Golo*), *Rychenbachskim*, *Świdnickim* (1247, 1376 *Gola*); *Guehleken* w powiecie Namysłowskim, *Gollendorf* w powiecie Ziębickim, *Golschwitz* w po-

wiecie Głogowskim, 1480 *Gola*, Goloviczi, olim *Gola Suatonis*, po polsku *Gola*, Kreuzendorf w powiecie Głubczyckim, 1131 Golesovizi, 1237 Holaspiz, 1301 Holospitz, po czesku *Holasoviczky*, po polsku *Gołaszowiczki*, *Małe Gołaszowice*, podczas gdy Kreuzendorf na Śląsku austriackim zowie się po czesku *Holasovice*, po polsku *Gołaszowice*; Guhlow w powiecie Krośnieńskim, 1480 *Gola*; Golisch, *Goleschau* na Śląsku austriackim.

43. *Goschuetz*, 1534 Goschtitz, 1604 Goschitz, Goschietz, po polsku *Goszyce*, *Goszczyce* jest pierwotnie imieniem odcowskim, utworzonym od imienia osobowego, brzmiącego po polsku *Gość*, *Gostek*, po czesku *Host*, *Hostek*, którego osnowa ta sama co w starosłowiańskim *gostъ*. Rzeczownik *gostъ*, *hospes*, oznacza według twierdzenia Miklosicha nie tylko tę osobę, która z obczyzny do nas w *gościńę* przychodzi, a zatem *gościa*, lecz i taką, która od nas na obczyznę wyrusza, sama niby jako *gość* w obce strony się wybiera, podobnie jak i w niemieckim wojaka, który w pole wyruszył, rodacy jego „*Gast*“ zowią. Słowiański wyraz ma nadto znaczenie „*gospodarz*“, Wirt, równie jak w greckim *ξένος*. Por. imiona osobowe: serbsk. *Gost*; czesk. *Hostak*, *Hostek*, *Gostek* (Reg.), *Hostik*, *Gostik* (Reg.), *Gostic* (Reg.), *Hostisa* (imię męskie i żeńskie); polsk. *Gościna*, *Goszczina* (Reg.), *Gostek*, *Gościcz*, *Gosticius* (Reg.), *Gościśław*; imiona pospolite: *gość*, *Gast*, *gościna*, Bewirtung, *gościniec*, Wirtshaus; Reisesegen; Kunststrasse; greck. *Ξενας*, *Ξένος*, *Ξένιον*; nazwy miejscowości: serbsk. *Gostilje*, *Gostil*; czesk. *Hostin*, *Hostinov*, *Hostinici*, *Hostjenice*, *Hostynj*, *Hostynje*, *Hostivice*, *Hostakovici*, *Hostikovice*, *Hostkovice*, *Hostaczew*, *Hosteszew*, *Hostiszov*, *Hostiszova*, *Hostviz*, *Zahost*, *Hostiszovice*; polsk. *Gościejów*, *Gościejewo*, *Goszczewo*, *Gostolin*, *Gostyń*, *Goszczanów*, *Gostom*, *Gostków*, *Gostkowo*, *Gościeszyn*, *Zagość*, *Ugoszcz*, *Gosław*, *Gosławice*, *Goszcza*, *Bydgoszcz*, *Małogoszcz*, *Samogoszcz*; na Śląsku: *Kostenthal*, w powiecie Kozielskim, po polsku *Gościęcín*, Goslawitz w powiecie Lublinieckim i Opolskim, Goslau w powiecie Kluczborskim, *Gustau* w powiecie Głogowskim, 1315 Gostym, 1360 Gustinze, Kuschdorf w powiecie Niskim, 1315 Coschowitz, 1371 Goschwicz, *Gostitz* w powiecie Niskim, 1390 *Gostiz*, 1480 Gostzeczna, *Goschuetz* w powiecie Sycowskim, 1155 *Gostech*, 1226 *Gosc*, 1304 *Gosch*, *Goschez*, 1358 *Kostitz*, *Milogoschowicz*, po polsku *Gościec*, *Miło-*

goszowice, *Muehlgast* w powiecie Ścinawskim, 1480 Mylogoszcz, po polsku *Miłogoszcz*, Simsdorf w powiecie Prudnickim, po polsku *Gostomia*, *Gosczinietz* w powiecie Pszczyńskim, po polsku *Gościniec*. Ob. także niżej podane objaśnienia pod nazwą miejscowości Kostenthal, jako i uwagi do nazwy miejscowości *Gross-Hoschuetz* w powiecie Raciborskim, Wisła, XIX. str. 350 i nast.

44. *Groetsch*, 1155 Gradice Golensieczke (?), 1234 Grodische, 1292 Grodisce, 1411 Grecz, 1469 Grodziecz, 1472 z Grodcza (dopełniacz), Groditz, 1495 Grodiszczy, Gradiersstij (imiona rodzinne właścicieli w liczbie mnogiej), 1496 Grodiczsky (imię rodzinne), 1497 Grodiczsky (imię rodzinne), 1775 Groetsch, 1782 Grodziskow, po polsku *Grodzisko*, wywieść należy jako imionisko, formę zgrubiałą od prasłowiańskiego **gord*, któremu w starosłowiańskim odpowiada *grad*, murus, hortus, urbs, Mauer, Garten, Feste, w słoweńskim *grad*, castellum, zamek, Schloss; *gradiszę*, miejsce, gdzie dawnymi czasy stał zamek, w bułgarskim *grad*, warownia, miasto, *gradina*, hortus, ogród, Garten, w serbskim *grad*, arx, zamek warowny, Burg, w czeskim *hrad*, arx, zamek, Burg, w polskim *gród* (dopełn. *grodu*), arx, zamek warowny, Burg, *zagroda*, oparkanie, gospodarstwo chłopskie, Verzaeunung, Bauernwirtschaft, *ogród*, hortus, *Garten*, w kaszubskim *ogard*, *wągarda*, *wągard*, Garten, w jęz. połabskim *gord*, zamek, ogrodzenie, ogród, w górnołużyckim *hrod*, w dolnołuż. *grod*, w małorus. *horod*, Garten, hórod, miasto obwarowane, w rosyjsk. *gorod*, arx, Burg, *ogorod*, ogród warzywny; wyraz ten z przyrostkiem *-sko*, oznacza zatem: wielki, groźny, szpetny gród, zamek, zamczysko, grosse, haessliche Burg. Z długiego szeregu rozsianych po całej Słowiańszczyźnie nazw miejscowości, jakie z osnowy tej wywodzą swój ród, ograniczam się jedynie na przytoczeniu najznamienniejszych i z nazwą miejscowości, o której właśnie mowa, najbardziej pokrewnych: słoweńsk. *Grad*, *Gradac*, *Gradicz*, *Gradec*, w Krainie, po niemiecku *Grades*, *Gradcze*, po niemiecku *Gratschach*, *Gradiszcze* w Krainie, *Gradisze*, po niemiecku *Gradisch*, *Graditschach*, *Radsberg* w Karyntyi, *Gradiszko*, *Gradeż*, *Bielsgrad* na granicy Karyntyi; chorwack. *Gradec*, *Gradczac*, *Gradiszcze*, *Gradiszcie*, *Gradiszte*, *Gradiszka*, *Gradiszczak*; serbsk. *Gradac*, *Gradiszte*, *Bjelgrad*, po polsku *Białogród*, po niemiecku *Belgrad*, małorusk. *Horod*, *Horodec*, *Horodyszczce*, *Horodyska*, *Horožany*; ro-

syjsk. *Gorodec, Gorodnja, Novgorod*, po polsku *Nowogród*; czesk. *Hrad, Hradec*, po niemiecku *Graetz, Hradek, Hradce, Hradci, Hradice, Hradkov, Hradecko, Hradeczno, Hradeczna, Hradisko, Hradisztje*, po niemiecku *Ratsch, Hradisztko, Hrazsko, Hradczany, Velehrad, Nowe Hrady*, po niemiecku *Gratzen*; polsk. *Grodków, Grodziec*, po niemiecku *Graetz, Groeditzberg, Grodzisk, Grodzisko*, po niemiecku *Graetz, Grodziszcze, Zagrodzie*; górnołużyck. *Hrodziszcio*, po niemiecku *Groeditz*, dolnołuż. *Grodk*, po niemiecku *Spremberg* (w dokumentach *Sprevenberc*), *Groziszcio*, po niem. *Sonnenwalde*; *Altenburg* (*Oldenburg* w *Holsztynie*), *quae slavica lingua Starigard* hoc est *antiqua civitas* dicitur (*Helmolda Kronika*), *Grodice* (*Reg. Sax.*), po niem. *Roitzsch, Belgard (Belegard, Reg. Pomer.)*. *Stargard (Stargrod, Reg. Pomer.)*; nowogreck. *Γραντέτζι, Γρατίστα* (słowiańsk. *Gradiszte*) w *Epirze, Γαρδίκια* w *Arkadyi i Messenii, Γάρδιττα* w *Messenii, Γαρδενά* w *Achai, Γαρδενίτσα* w *Focydzie*; na Śląsku: *Grodzisko* w powiecie *Wielkostrzeleckim, Alt-Loslau* albo *Schlossgemeinde Loslau* w powiecie *Rybnickim*, po polsku *Grodzisko*, *Kritschen* w powiecie *Oleśnickim*, 1391 *Grodzisch*, po polsku *Grodzisk*, *Graeditz* w powiecie *Grodzkowskim*, 1370 *Grodisz*, 1490 *Gradiscza, Grosziste*, po polsku *Grodziszcze, Grottkau*, miasto powiatowe, 1268 *Grotchov*, po polsku *Grodków*, *Grodofke* w powiecie *Milickim*, po polsku *Grodówko*, *Groditz* w powiecie *Namysłowskim i Niemodlińskim*, po polsku *Grodziec*; w obrębie czeszczyzny: *Hratschein* w powiecie *Głubczyckim*, po czesku *Hradczany*, *Ratsch* w powiecie *Raciborskim*, po czesku *Hradczany, Raczany, Hradczanky, Raczanky*, *Wuenschelburg* w powiecie *Kłodzkim*, po czesku *Hradek*, *Ratschin* w powiecie *Bystrzyckim i Szenawskim*, po czesku *Hradczyn*; *Graetz* na Śląsku austriackim, po czesku *Hradec*, po polsku *Grodziec*. Ob. także objaśnienia, podane pod nazwą miejscowości *Hratschein* w powiecie *Głubczyckim*, *Wiśła*, XI. str. 120, i pod nazwą wsi *Ratsch* w powiecie *Raciborskim*, *Wiśła*, XIX. str. 507.

45. *Gross-Ellguth*, 1488 ze *Lhoty* (przypadek 2 gi), 1496 *Ellgut*, 1513 *Ellguth*, 1532 *Ellgott*, 1775 *Ellgoth*, 1782 *Wielka Ligotta*, po polsku *Wielka Ligota*. Objasnienie nazwy *Ligota* ob. wyżej pod nazwą miejscowości *Ellguth*, „Wielką“ zaś zowie się dla odróżnienia od swej skromniejszej imienniczki.

46. *Gross-Grauden*, 1223 *Brudina*, 1223, 1228, 1234, 1447

Grudina, 1335 ecclesia de Grudin, 1381 Grudyn, 1400, 1418 Grawdin, 1416 Magna Grudina, 1437 Grawtten, 1532 Gross-Grudny, 1679 Grudnia, 1775 gross Grauden, 1782 Wielka Grudeni, po polsku *Wielka Grudynia*. Z osnowy słowiańskiej *grud*, gleba, skiba, bryła ziemi, grunt zmarzły, kamienisty, Scholle, Erdscholle, gefrorener, steiniger Boden, mamy w starosłowiańskim, słoweńskim, chorwacko-serbskim i polskim rzeczownik *gruda*, w czeskim, małoprusk. i białorusk. *hruda*, po rosyjsku *gruda*, kupa, Haufe, w narzeczach zmarzłe błoto, gefrorener Strassenkot; z tej samej osnowy i z przyrostku *-ynja*, nadającego nowemu tworowi funkcję przymiotnikową, powstała nazwa *Grudynia*, która według ogólnego prawidła języków słowiańskich oznaczenie bliżej ją określające, jako to wieś, vicus, Dorf, włość, dominium, possessio, Besitz, odrzuciła. „*Wielką*“ zaś nazwano tę starą osadę dopiero w późniejszych czasach, dla odróżnienia od *Małej Grudyni*, wioski w tym samym powiecie leżącej; ob. niżej *Klein-Grauden*. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. Rjepnje, Svibenj; chorwack. Brotnja; serbsk. Dobrinja, Jagodnje: *Gruda*, *Grude*, *Zagruda*; małoprusk. Bołotnia, Borynia, Czeremosznia, Javornia, Jemelnia, Krapyvnia, Medynia, Ostrynia, Uhryń; Berezyna, Buczyna, Liszczyna; rosyjsk. Ivnja; czesk. Husnia; Błatina, Borovina, Buczina, Bukovina, Dubina, Dubiczina, Habrzina, Lesztina, Hliniena; polsk. Brzezina, Męcina; Bukowina (kraina i miejscowość); *Grudek*, *Grudza*, *Grudna*, *Grudynia*; górnołuż. Bukojna zamiast Bukowina; dolnołuż. Gribovnia; nazwę miejscowości na *Śląsku*: Grudschuetz w powiecie Opolskim, po polsku *Grudzice*. Warto przytem zwrócić także uwagę na słowiańskie nazwy miesiąca *grudnia*, powstałe z tej samej osnowy; brzmi zaś on po słoweńsku *gruden*, po chorwacku *grudan*, po czesk. *hruden*, po małoprusku *hrudeń*, po polsku *grudzień* (w dopełn. *grudnia*); po litewsku *grodinis*.

47. *Gross-Nimsdorf*, 1223 villa Nazhlai, villa Nacezchlai, 1234 Nacesslavichi, 1305 Naceslavicze, 1306 Naculchsicz, 1400 Nymmsdorf, 1400, 1418 Nymsdorff, 1447 Nymandsdorff, 1479 z Neczslawicz (przypadek 2-gi), 1488 Naczesłowska (nazwisko posiadzielki włości), 1488, 1497, 1513 z Naczesławicz (drugi przypadek), 1511 Naczesławicz, 1679 Nacisłowic, 1775 gross Nimbsdorf, 1782 Gros-Niemsdorf, Gros-Niembsdorff, Wielki Naczisławice, 1825 Naczisławice, po polsku *Naczesławice*, *Nacista-*

wice, utworzone jest od imienia osobowego słowiańskiego *Naczestaw*, w Regestach śląskich mającego postaci: 1222 Naceslaus, Nachazlaw, 1223 Naczchlaus, Nazchlaus, 1224 Machezlaw, 1228 Nachezlaw, Nachezlawus, 1267 Nacesslaus z przyrostkiem odojcowskim *ice* i oznacza: potomków, poddanych, własność Naczestawa. Naceslaus, Nachazlaw, którego źródła pod r. 1222 wymieniają jako kasztelana kozielskiego, był prawdopodobnie założycielem starodawnej tej osady. Imię osobowe *Naczestaw* objaśnić wypada jako złożone z osnowy słowiańskiej *naczę*, (por. stśłow. čę-ti, načęti), incipere, anfangen, i rzeczownika *slaw*, *sława*, nomen, gloria, imię, sława, Name, Ruhm, i znaczy „ab incipiendo nomen habens“, odpowiada zatem dosłownie greckim imionom osobowym Αρχικλῆς, Αρχίας. Por. imiona osobowe: czesk. *Naczek*, *Naczus*, *Naczesa* (imię żeńskie), *Naczehost*, *Naczepluk*, *Naczerad*, polsk. *Naczestaw*, *Naceslaus* (Reg.); nazwy miejscowości na Śląsku: Netsche w powiecie Oleśnickim, 1288 Necischov, po polsku *Naczystaw*, Naselwitz w powiecie Niemieckim, 1335 Nasłowicz, po polsku *Nastawice*. Ob. objaśnienia podane niżej do nazwy miejscowości *Klein-Nimsdorf*.

48. *Grzendzin*, 1264 Grezen, 1316 Grenzyn, 1384 Grensens, 1400 Grensens, 1418 Grensens, Grensizin, 1447 Grenzen, 1532 Grzetzyn, 1679, 1775 Grzenzin, 1782 Grzendzin, Grzensin, Grssenzin, po polsku *Grzędzin*, powstało z osnowy słowiańskiej *grend*, trabs, Balken, od której pochodzi w jęz. starosłowiańskim *gręda*, w słoweńskim *greda*, bierwiono, zagon, Balken, Beet; *gred*, Huehnersteig, kurza grzęda; w bułgarskim i serbskim *greda*, w czeskim *hrzad*, bierwiono, zagon, Balken, Beet, w polskim *grzęda*, pręt, grzęda kokosza, Stange, Huehnerstange; zagon, Beet; w małopolskim *hrjada*, zagon; *hrydy*, *hrjady*, zrąb, rusztowanie, Geruest; w rosyjskim *grjadá*; w rumuńskim *grinde*; w madziarskim *gerenda*; w nowogreckim γρέντα; w staropruskim *grandico*; w litewskim *grindis*, *greda*; *gristi*, *grindzu*, balami obłożyć; w łotewskim *gride*, tarcica, podłoga, Diele; *gruda*, zagon, Beet, — i z przyrostka *in*, nadającego wyrazowi całemu funkcję przymiotnikową. Wywodzenia nazwy tej miejscowości od słowiańskiego *Gradъ*, po polsku gród, po czesku *hrad*, po rosyjsku *gorod*, jak to niezbyt jeszcze dawno stanowczo twierdzono, nie można zatem uważać za słuszne; por. objaśnienia wyżej podane pod nazwą wsi *Groetsch*. Por. nazwy miejscowości: chorw. *Greda*, *Pod Gredom*, *Gredice*, *Gredjani*,

Babina Greda; czesk. *Hrádky*; małorusk. *Hrjada*; madziarsk. *Gerenda*; *Grindiz* (Reg. Pomer.); z przyrostkiem zaś *in*: czesk. *Banin*, *Holubin*, *Kozin*, *Zajeczin*; polsk. *Gołębino*, *Gąsino*, *Gąsocin*, *Łączyn*, *Żabino*; małorusk. *Horoszyn*, *Kozyn*, *Łebedyn*, *Łoszatyn*, *Łypyn*, *Rohatyn*, *Smołyn*, *Żuravyn*, na *Śląsku*: *Gogolin*.

49. *Habicht*, 1775 *Jastrzemb*, 1782 *Jastrzomb*, *Jastrzomb*, 1825 *Jastrzab*, po polsku *Jastrząb*, w dopełniaczu *Jastrzębia*. Nazwa niemiecka jest tylko dosłownem tłumaczeniem polskiej, albowiem w językach słowiańskich, mamy: po starosłowiańsku *jastrębъ*, po słoweńsku *jastreb*, *jastrob*, *jastran*, po serbsku *jastreb*, *jastrijeb*, po czesku *jestřab*, po polsku *jastrząb*, (*jastrzębia*), w górnołużyc. *jatszob*, w dolnołużyc. *jaszczeb'*, *jaczeb'*, w małoruskim *jastrjab*, *jestrub*, w rosyjskim *jastreb*, accipiter, *Habicht*. Por. nazwy miejscowości: słoweńsk. *Jastroble*, *Jastroblek*; chorwack. *Jastrelica* (strumień), *Jastrebarsko*; serbsk. *Jastrebac*, *Jastrebnica*; czesk. *Jestřab*, *Jestřab*, *Jestřibec*, *Jestřebi*, po niemiecku *Habstein*, *Jestřebice*; polsk. *Jastrzębie*, *Jastrzębia*, *Jastrzębiec*, *Jastrzębica*, *Jastrząbka*, *Jastrzębniki*; małorusk. *Jastrjabyk*, *Jastrubec*, *Jastrubkov*, *Jastrubyczy*; rosyjsk. *Jastrebino*; górnołużyc. *Jatszob'*, po niemiecku *Jetscheba*; *Wiztrop*, *Wistrop* (Reg. Sax.), po niemiecku *Weisstropp*; *Jastriuba*, *Jastroue*, *Jastrove*, (Reg. Pomer.); na *Śląsku*: *Jaestersheim* w powiecie Górowskim, 1306 *Jestremba*, po polsku *Jastrzębie*; *Nassadel* w powiecie Namysłowskim, po polsku *Jastrzębie*; *Jastrzemb* w powiecie Rybnickim, po polsku *Jastrzębie*. Por. także imiona osobowe: polsk. *Jastrzębiec* (herb), *Jastrzębski* (imię rodzinne).

(Ciąg dalszy nastąpi).

